

Rzeszów, 28 marca 2024 r.

Prof. dr hab. Marcin JURGILEWICZ
Politechnika Rzeszowska im. I. Łukasiewicza

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr Katarzyny Król

**pt.: *Wpływ nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa
na efektywność działań Policji***

przygotowanej pod kierunkiem naukowym

Pana prof. dra hab. Kuby Jałoszyńskiego

oraz promotora pomocniczego

Pana dra Marcina Nowaka

W wykonaniu uchwały nr 114/V/2024 Senatu Akademii Policji w Szczytnie z dnia 19 lutego 2024 r. w sprawie wyznaczenia recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora Pani mgr Katarzynie Król przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej pt.: *Wpływ nieinstrumentalnych metod detekcji i kłamstwa na efektywność działań Policji*, której promotorem jest Pan prof. dr hab. Kuba Jałoszyński, a promotorem pomocniczym Pan dr Marcin Nowak z oceną pozytywną oraz wnioskiem o przeprowadzenie dalszych czynności przewodu doktorskiego zmierzających do nadania Pani mgr Katarzynie Król stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

1. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej

Pani mgr Katarzyna Król podjęła się opracowania tematu niezwykle złożonego dla praktyki policyjnej, ponieważ dotyczącego nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa z perspektywy efektywności działań funkcjonariuszy Policji. Zważywszy na fakt, że dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość implikuje liczne zagrożenia dla sfery bezpieczeństwa, tym samym aktywność Policji w zakresie przeciwdziałania niebezpieczeństwom dla społeczeństwa powinna być coraz większa. Działania policjantów ukierunkowane na zwalczanie zagrożeń dla bezpieczeństwa winny stawać się bardziej zróżnicowane, tym bardziej, że specyfika środowiska bezpieczeństwa wymusza stosowanie odmiennych sił i środków, aby w sposób skuteczny utrzymywać ład i porządek w państwie.

W kontekście działań policyjnych jedną z metod wspomagających proces dochodzeniowo-śledczy ukierunkowany na rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie czynów zabronionych staje się możliwość wykrycia kłamstwa na podstawie oceny wypowiedzi i zachowania. Umiejętność wykrywania kłamstwa, manipulacji czy dezinformacji ma kluczowe znaczenie w podejmowaniu decyzji, które w istocie będą miały wpływ na poziom bezpieczeństwa i system wymiaru sprawiedliwości, na co słusznie wskazuje Doktorantka w swojej pracy (s. 6-7). Tym samym dokonany przez Doktorantkę wybór przedmiotu badań jest trafny, bowiem poprzez analizę istotnego fragmentu aktywności funkcjonariuszy omawianej formacji możliwe staje się zadedykowanie pożądanych rozwiązań usprawniających pracę policyjną w badanym zakresie. Podjęcie się zatem przez Doktorantkę oceny kompetencji policjantów w zakresie wykorzystania nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa podczas wykonywania czynności przesłuchania wraz z rozwiązaniami wpływającymi na efektywność ich działań poprzez wykorzystanie tychże metod (s. 15) stało się trafnym wyborem, zaś lektura rozprawy doktorskiej pozwala stwierdzić, że ujęcie tak zakreślonego zagadnienia jest oryginalnym i interesującym wyzwaniem naukowym.

2. Ogólna charakterystyka rozprawy doktorskiej

Recenzowana rozprawa doktorska to przykład rzetelnie opracowanego dzieła naukowego, które liczy 318 stron. Dysertacja naukowa została podzielona na kilka części, na które składają się: wstęp (s. 5-12), pięć rozdziałów (s. 13-235), zakończenie (s. 236-240), bibliografia obejmująca piśmiennictwo naukowe, akty normatywne, źródła internetowe i orzecznictwo (s. 241-254), spis tabel, wykresów i rycin (s. 255-259) oraz załączniki (s. 260-318).

3. Ocena metodologiczna i merytoryczna rozprawy doktorskiej

Przedmiotem badań recenzowanej rozprawy doktorskiej stało się zastosowanie nieinstrumentalnej detekcji kłamstwa przez funkcjonariuszy Policji podczas przesłuchania w ramach realizacji czynności dochodzeniowo-śledczych. Z kolei głównym celem badań była ocena kompetencji funkcjonariuszy Policji w zakresie wykorzystania nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa podczas wykonywania czynności przesłuchania, jak też propozycja rozwiązań mogących wpłynąć na efektywność działań Policji poprzez ich wykorzystanie. Dopelnieniem głównego celu badań było sformułowanie celów szczegółowych sprowadzających się do zdefiniowania nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa oraz ustalenia możliwości ich wykorzystania podczas przesłuchania; zdefiniowania i oceny korzyści wynikających z umiejętnej nieinstrumentalnej detekcji kłamstwa podczas przesłuchania, jak też propozycja rozwiązań mogących wpłynąć na poprawę przygotowania policjantów do prowadzenia przesłuchań w odniesieniu do nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa. Zarysowana przez Doktorantkę ogólna sytuacja problemowa łącznie z przedmiotem i celami badań wpłynęły na sformułowanie głównego problemu badawczego sprowadzonego do pytania o to, rodzaj kompetencji policjantów z zakresu nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa i ich wpływ na jakość przesłuchań i wykonywanych czynności dochodzeniowo-śledczych, a także o rodzaj rozwiązań mogących wpłynąć na efektywność działań Policji w przedmiotowym zakresie (s. 15).

Doktorantka przy tak sformułowanym głównym problemie badawczym określiła szczegółowe problemy badawcze sprowadzające się do pytań o rodzaj potrzebnych szkoleń policjantów w zakresie nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa oraz ich aktualny poziom i wpływ na jakość prowadzonych przesłuchań; jak również o przebieg procesu kształcenia policjantów w zakresie prowadzenia przesłuchań i nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa, jak też o rodzaj rozwiązań umożliwiających poprawę przygotowania policjantów w zakresie prowadzenia przesłuchań i nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa (s. 16).

Doktorantka zachowując konsekwencję metodologiczną w poprawny sposób sformułowała hipotezę badawczą wyrażając ją w założeniu, która brzmi, że: *funkcjonariusze Policji nie posiadają dostatecznych kompetencji w zakresie nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa w kontekście przesłuchania. Należałoby wprowadzić zmiany w zakresie kształcenia w przedmiotowej tematyce, bowiem zakłada się, że możliwość wdrożenia wspomnianych rozwiązań może w znaczący sposób wpłynąć na efektywność działań Policji, co w konsekwencji spowoduje wzrost bezpieczeństwa w kraju* (s. 16).

Doktorantka poszukując odpowiedzi na sformułowane cele i problemy badawcze, jak również weryfikując przyjętą hipotezę badawczą posłużyła się podstawowym instrumentarium badawczym wykorzystując w rozprawie doktorskiej: analizę źródeł zastanych – krytyczną analizę literatury przedmiotu oraz aktów normatywnych; analizę porównawczą dokumentów; sondaż diagnostyczny; analizę statystyczną oraz wnioskowanie (s. 16-17).

Zastosowana przez Doktorantkę metodologia badań własnych, jak też poprawnie przeprowadzony proces badawczy ujęty w kilku modelowych etapach pozwala przyjąć stanowisko, że pod kątem metodologicznym recenzowana rozprawa doktorska została sporządzona na poziomie zadowalającym.

Warstwa merytoryczna recenzowanej rozprawy doktorskiej została ujęta w jej poszczególnych rozdziałach. Doktorantka wyodrębniła pięć rozdziałów, pośród których pierwszy został poświęcony założeniom metodycznym prowadzonych badań, a kolejne cztery poświęcono merytorycznej analizie różnych wątków badawczych.

I tak, w rozdziale drugim zaprezentowano zastosowanie nieinstrumentalnych detekcji kłamstwa podczas przesłuchania prowadzonego przez policjantów opisując istotę przesłuchania i jego etapy, metody przesłuchań świadka i podejrzanego, jak też czynniki wpływające na wiarygodność – subiektywizm przesłuchującego oraz definicję kłamstwa.

Charakterystyka nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa stała się przedmiotem rozważań Doktorantki w rozdziale trzecim. W tej części rozprawy doktorskiej opisano wykrywanie i indykatory kłamstwa, jak również instrumentalne metody wykrywania kłamstwa.

Rozdział czwarty poświęcony został analizie procesu kształcenia policjantów w zakresie przesłuchań i nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa z podziałem na szkolenia ogólne i specjalistyczne.

Natomiast ostatni rozdział – piąty – poświęcony został propozycjom rozwiązań, które mogą wpłynąć na efektywność działań Policji z zakresu przesłuchań i nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa, w którym zaprezentowano wyniki badań ankietowych, jak również zadedykowano propozycje usprawniające w obszarze formalno-prawnym, szkoleniowym, jak też organizacyjnym. W tej części rozważań Doktorantka wskazała na błędy oraz trudności związane z procesem przesłuchań i nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa ukazując niedomagania w tym zakresie, których słabościami są m.in. niewłaściwa znajomość prawa czy metodyki prowadzenia przesłuchań, nieodpowiednie przygotowanie do przeprowadzania tego rodzaju czynności, nadmiar spraw, problemy materiałowe w jednostkach organizacyjnych Policji, małe doświadczenie policjantów w przesłuchaniach (s. 211-215).

Z kolei pośród propozycji rozwiązań usprawniających omawiane zjawisko Doktorantka wskazała w szczególności na potrzebę rozwinięcia profesjonalnych szkoleń, modyfikację policyjnych programów kształcenia, czy konieczność podnoszenia kompetencji funkcjonariuszy z zakresu pracy dochodzeniowo-śledczej w odniesieniu do przesłuchań i nieinstrumentalnych metod detekcji kłamstwa (s. 221).

Recenzowana rozprawa doktorska przy jej pozytywnej ocenie w całości tak w warstwie metodologicznej, jak również merytorycznej, skłania do zgłoszenia zastrzeżenia. Otóż Doktorantka opisując instytucję przesłuchania dzieci ograniczyła się głównie do wskazania podstaw prawnych regulujących tę czynność procesową (s. 40-44) pomijając w tym zakresie swoje stanowisko. Oczekiwałbym zatem, aby podczas obrony Doktorantka wyraziła swój pogląd, co do obowiązujących rozwiązań w tym zakresie i ich skuteczności w praktyce procesowej.

4. Ocena redakcyjna rozprawy doktorskiej

Dysertacja naukowa opracowana przez Panią mgr Katarzynę Król stanowi przykład rzetelnie opracowanej pracy naukowej nie tylko w aspekcie poprawnie stosowanej terminologii, ale także z perspektywy redakcyjnej. I pomimo zdarzających się wyjątkowo drobnych uchybień interpunkcyjnych, całość pracy opracowano na wysokim poziomie techniczno-stylistycznym.

5. Wniosek końcowy

Podsumowując powyższe stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska autorstwa Pani mgr Katarzyny Król pt.: *Wpływ nieinstrumentalnych metod detekcji i kłamstwa na efektywność działań Policji*, której promotorem jest Pan prof. dr hab. Kuba Jałoszyński, a promotorem pomocniczym Pan dr Marcin Nowak jest oryginalnym opracowaniem naukowym wpisującym się w jeden z wielu nurtów badawczych prowadzonych w dziedzinie nauk społecznych na gruncie dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Recenzowana rozprawa doktorska wychodzi naprzeciw aktualnym wyzwaniom i potrzebom w zakresie właściwej realizacji jednej z czynności procesowych stosowanych przez policjantów – przesłuchania, a wskazane w niej rozwiązania mają charakter usprawniający, co pozwala wyrazić pogląd, że Doktorantka posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

W związku z powyższym ww. rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.), tym samym wnoszę o dopuszczenie Pani mgr Katarzyny Król do dalszych etapów postępowania doktorskiego.